

برنامه بست پرکتیسس (بهترین عملکرد) برای تداوم و
ابقای تاسیسات آبرسانی

سیستم حفظ و مراقبت متکی به جامعه

یک مدل سه مرحله ای از مشارکت جامعه پلانگذاری

پروژه پلانگذاری طوری طراحی شده که از حداکثر مشارکت مردان و زنان مستفید شونده در آن بهره برده میشود. پس از پایان تفحص برای پیدا کردن مکان مناسب برای حفر چاه در ولسوالی که توسط تیم تخنیکی داکار صورت میگیرد، داکار توافقنامه ای را با مقامات ولایتی و یا ولسوالی به امضا میرساند. سپس یکی از انجینیران داکار اصول و روشهای انتخاب ساحه را برای بزرگان شورا شرح میدهد تا آنان به مشوره هم ساحه مناسبی را تعیین کنند.

داکار سیستم حفظ و مراقبت از تاسیسات آبرسانی خویش که متکی به جامعه میباشد را بعنوان بهترین گزینه شناسایی کرده است. در اجرای این سیستم که حداکثر اعضا اجتماع در قسمت های پلانگذاری، ساخت و حفظ و مراقبت تاسیسات آبرسانی اشتراک دارند، مزایای خوبی در این سیستم بدست آمده است. علاوه بر پایداری تاسیسات آبرسانی، این سیستم باعث کاهش هزینه ها شده و درآمد مناسبی را برای اعضا جامعه فراهم آورده و آنها را نیز از آموزشهای مسلکی مستفید میسازد.

سیستم حفظ و مراقبت متکی به جامعه بر سه اصل اساسی استوار است که این اصول عبارتند از: همکاریهای جامعه مستفید شونده، دریافت آموزشهای مسلکی و همچنین خریداری پرزه جات تخنیکی که به میخانیکها و نلدوانها داده میشوند، این اشخاص نیز در ازای دریافت ۲۸ کیلو گرام گندم از هر فامیل در یکسال در زمینه حفظ و نگهداری تاسیسات آبرسانی فعالیت میکنند.

در طول اجرای پروژه، میخانیک های بمبه های دستی و نلدوانها تعلیمات لازم را از انجینیران ساحوی آموزش میبینند. پس از پایان کار پروژه، تیم بازرسی بمبه های دستی داکار جهت بازدید و ارزیابی از پروژه وارد عمل شده و جهت رفع مشکلات تخنیکی و اجتماعی کوشش میکنند.

تمامی موفقیت های این تلاشها مرهون رهبری وزارت احیا و انکشاف دهات از سال ۲۰۰۴ تا حال و همچنین پیروی سازمانهای ذیربط میباشد.

اصول داکار برای تعیین ساحه

اول: ملکیت ساحه مورد نظر باید متعلق به باشندگان محل باشد.

دوم: حداقل ۲۵ فامیل باید از هر بمبه دستی و شیردهن مستفید شوند.

سوم: ساحه متذکره باید دسترسی آسان داشته باشد، مخصوصا برای زنان و اطفال. اصول اجتماعی مانده پرده نباید مانع دسترسی زنان شود - در غیر آن باید دیوار حاجبی برای جلوگیری از نظر نامحرمان ساخته شود.

چهارم: ملکیت ساحه مذکور باید متعلق به عام باشد. مالک یک زمین میتواند زمین خویش را طبق اصول شرعی وقف و طی یک معاهده برای مردم عام و اجرای پروژه وقف کند.

پنجم: دسترسی به چاه نمیتواند خصوصی باشد.

ششم: فاصله ساحه متذکره از تشناب، طویله، کانالهای آبیاری و یا حوضها باید حداقل ۱۰ متر باشد.

هفتم: فاصله ساحه انتخاب شده نباید بیشتر از ۲۰۰ متر از خانه اهالی استفاده کننده باشد.

هشتم: ساحه مورد نظر باید به اتفاق آراء خانواده های استفاده کننده تعیین و مشخص شود.

از سال ۲۰۰۴ تا کنون این مسئله جز جدایی ناپذیری از این مقوله شده است که باید حداقل ۳۰ درصد از انتخاب ساحات باید بطور مشترک توسط مردان و زنان صورت بگیرد. در صورتیکه بزرگان قوم اصول داکار را بپذیرند، تیم ساحوی داکار مشتمل بر مریبان حفظ الصحه ذکور و اناث بطور جداگانه با مردان و زنان صحبت نموده و نظر آنان را در مورد تعیین ساحه تطبیق پروژه خواهان میشوند.

پس از اینکه دو گروه با هم به توافق رسیدند، زوجهای مربی همراه با انجمنیران ساحوی، ساحه مورد نظر را بر اساس اصول داکار ارزیابی کرده و برای تایید نهایی با افراد بیشتری به مشوره میگذارند. در همین حال یک نفر مسئول حفظ و مراقبت و یک نفر نلدوان هم انتخاب میشوند. لازم به ذکر است که توافقنامه سه جانبی دیگری نیز داکار با مستفیدشوندگان در مورد مسئولیت های متقابل به امضا میرساند.

حصول اطمینان از توانایی زنان

با توجه به گزینه انتخاب ساحه، صدای زنان باید در این قسمت شنیده شده و به آنان حق انتخاب داده شود. انجمنیران ساحوی بازدیدهای اعلان نشده ای را در بعضی از ولایات انجام میدهند. آنها همچنین ملاقاتهایی را برای مردان و زنان در عین زمان برگزار میکنند تا از نفوذ دیدگاه مردان بالای زنان و دخترانشان جلوگیری شود.

یادداشت: از آنجاییکه مشارکت جامعه در پروژه های داکار توسط سایر سازمانهای ذیربط در بخش «آبرسانی و حفظ الصحه» به مخاطره مواجه میشود. در جواب به این چالش، داکار «سیستم عملیاتی و حفاظتی ملی» را در سال ۲۰۰۵ ابداع نمود، که بدینوسیله آگاهی های لازم در مورد موثریت ترمیم تاسیسات آبرسانی نسبت به ساختن مرکز آبرسانی جدید برای مخاطبان ارائه میشود.

اجرا

بعنوان بخشی از توافقنامه بین داکار و مستفیدشوندگان، سهم جامعه در اجرای پروژه فراهم نمودن کارگران عادی و تهیه مواد موجود در محل میباشد. شرایط همکاری جامعه با توجه به نوع تاسیسات آبرسانی متغیر میباشد.

نوع مرکز آبرسانی	نوعیت همکاری های جامعه	میزان همکاری جامعه
چاه های دستی	فراهم نمودن کارگر ساده برای حفر چاه، انتقال مواد ساختمانی به ساحه کار و تهیه ریگ و جغل برای ساخت صوفه چاه	۳۰٪
چاه های برمه ای	فراهم نمودن کارگر ساده برای برمه کردن چاه، انتقال مواد ساختمانی همراه با ریگ و جغل برای ساخت صوفه چاه، جویچه چاه و پرکاری اطراف آن.	۱۰٪
شبکه آبرسانی	فراهم نمودن کارگر ساده برای حفر جری های نلدوانی و پرکاری و همچنین انتقال ریگ و جغل به ساحه کار برای ساخت قسمت شیر دهن.	۳۰٪

حفظ و مراقبت

پس از پایان ساخت هر یک از تاسیسات آبرسانی، و بخاطر پایداری و بقای آن، تیمهای اجتماعی میتوانند از طریق گماردن اشخاص متحیث مسئول حفظ و مراقبت، میخانیک بمبه دستی، نلدوان (برای شبکه آبرسانی) و دوکاندار پرزه جات از تاسیسات آبرسانی مذکور حفظ و مراقبت نمایند.

مسئول حفظ و مراقبت

در طول اجرای پروژه

همکاری با انجینیر ساحوی

پس از پایان پروژه

انجام مسئولیتها ی روزانه و کنترل از کارکرد درست تاسیسات آبرسانی و همچنین مراقبت از پاکی و صحت تاسیسات آبرسانی - انجام ترمیم صوفه چاه در صورت خرابی و همچنین انجام پرداخت ماشاات میخانیک بمبه دستی و نلدوان و خریداری پرزه جات مورد نیاز برای ترمیمات لازم.

ایجاد ارتباط مناسب بین جامعه و میخانیک بمبه دستی/نلدوان

اطلاع رسانی به میخانیک بمبه دستی/نلدوان در صورت نیاز به ترمیم و همکاری با آنها در هنگام ترمیم.

جمع آوری فیس ماهانه از هر فامیل برای پرداخت هزینه های مربوطه (برای شبکه آبرسانی)

میخانیک بمبه های دستی

آموزش شخص مذکور توسط داکار در تمامی زمینه های پیشرفت کارهای چاه، نصب بمبه های دستی، آماده سازی کانکریت برای چاه و تشناب و همچنین آموزشهای حفظ الصحه و حفظ و مراقبت از چاه ها و ترمیم آنها.

در طول اجرای پروژه

دریافت اولین دستمزد سالانه (۲۸ کیلو گندم) از مستفید شونندگان - تا زمانیکه شخص مسئول ترمیم بمبه دستی دستمزد خود را دریافت نکند، داکار بمبه دستی را نصب نمیکند.

داکار لوازم مورد نیاز برای ترمیم و حفظ و مراقبت را به میخانیک فراهم میکند.

پس از پایان پروژه

میخانیک بصورت مداوم و به وقت مسئول ترمیم بمبه های دستی خراب شده میباشد - او مسئول ذخیره پرزه جات بوده و بعد از ترمیم، جمع آوری پول از مستفیدشونندگان را انجام میدهد، و همچنین میتواند برای خریداری پرزه جات نیز پیش از پیش پول جمع آوری نماید و بعدا ترمیم صورت گیرد.

بصورت مداوم باید بمبه ها را بررسی نموده و استفاده کنندگان را از طرزاستفاده درست بمبه های دستی آگاه سازد.

هر میخانیک مسئول ترمیم ۵۰ تا ۱۲۰ بمبه دستی میباشد. شخص مذکور توسط شورای ولسوالی انتخاب شده و بعنوان شخص اصلی حفظ و مراقبت چاه ها بحساب میاید. در این زمینه داکار پیشنهاد میکند تا شخص مذکور باسواد بوده و تجربه ای نیز در زمینه میخانیکی و یا آهنگری داشته باشد و همچنین شخصی جوان از خانواده ای فقیر جامعه باشد. طبق تفاهم نامه داکار با جامعه، هریک از اعضاء جامعه مستفید شونده باید در آخر فصل درو، مقدار ۲۸ کیلو گندم را بعنوان دستمزد سالانه به میخانیک بپردازند. داکار با پرداخت سبسایدی و قیمت ارزان قالب های کانکریت ریزی را برای تهیه کانکریتهای مورد نیاز برای صوفه چاه و تشنابها به میخانیک فروخته و از این طریق معیشت شخص میخانیک را تمویل مینماید.

درس آموخته شده:

با آموزش یکتن دیگر از اعضا مستفید شوندگان در زمینه حفظ و مراقبت بمبه ها، تداوم و بقای تاسیسات آبرسانی بیشتر خواهد شد.

نلدوان

پس از پایان کار پروژه

بررسی روزانه از شبکه آبرسانی و اطمینان از کارکرد درست آن.

ترمیم شیردهن و کپلینگ ها و همچنین همکاری در پاک کاری و کلورین زدن ذخیره آب.

شخص نلدوان مسئول کارکرد روزانه مرکز آبرسانی میباشد. نلدوان توسط جامعه انتخاب شده و وظایف وی همانند میخانیک جهت کنترل از کارکرد درست و حفظ و مراقبت شبکه آبرسانی و شیردهن ها میباشد. با توجه به بزرگی شبکه آبرسانی، امکان دارد برای یک شبکه آبرسانی دو نفر نلدوان استخدام شود.

دوکاندار پرزه جات

داکار دوکانداران پرزه جات را در بازار مرکز ولسوالی تعیین میکند تا جهت خریداری پرزه جات مورد نیاز برای ترمیم و حفظ و مراقبت بمبه های دستی و شبکه آبرسانی با توجه به استاندارد های داکار اقدام نماید. داکار دوکانداران مذکور را از طریق فراهم نمودن پرزه جات ضروری و دادن جزئیات در مورد تمویل کنندگان ولایتی، حمایت میکند. با موفقیت در استاندارد سازی بمبه های دستی و پایپ های مربوط به آن، یک شبکه تجارتي از مغازه داران پرزه جات بوجود آمده است که داکار را در جهت رفع نیاز پرزه جات دوکانداران کمک شایانی نموده و فعلا ضرورت تهیه پرزه جات توسط داکار نمیباشد.

درس آموخته شده:

در ساحتی که دوکانداران پرزه فروش موجود نباشد، دوکانهای بایسکل سازی و آهنگری محلی میتواند بعنوان جایگزین عمل نمایند.

نظارت و ارزیابی تخنیکي

بخش ارزیابی تخنیکي داکار (تاسیس ۱۹۹۲) مسئول ارزیابی کیفیت مواد و استفاده درست آنها و توجیه به انجینیران ساحه جهت پروسه انجام پروژه میباشد. نتایج ارزیابی انجام شده بصورت ماهانه به تمویل کنندگان اصلی ارائه شده تا اطمینان آنان را از استفاده درست بودجه تخصیص داده شده حاصل نمایند.

اعضا بخش ارزیابی تخنیکي داکار شامل دو تن از انجینیران میباشد که در دفتر مرکزی داکار در کابل فعالیت میکنند. بخش متذکره در طول انجام پروژه باید دو مرتبه از جریان کار پروژه بازرسی بعمل بیاورند.

تیم بررسی بمبه های دستی (HIT)

کارمندان سیار تیم بررسی بمبه های دستی، بطور منظم تاسیسات آبرسانی را ارزیابی نموده تا از کارکرد تخنیکي و حفظ و مراقبت تاسیسات آبرسانی اطمینان حاصل نمایند. هر تیم متشکل از یک ناظر (سوپروایزر)، یک متخصص تخنیکي و یک راننده میباشد که در صورت اوضاع مناسب امنیتی دو مرتبه در سال تاسیسات آبرسانی را بررسی مینمایند. در جریان این کار، تیم مذکور با مسئول مرکز آبرسانی، میخانیک، نلدوان، دوکاندار پرزه جات و مردم استفاده کننده ملاقات میکنند. طی این دیدار آنها به میخانیک کلورین داده و نمونه ای از آب را جهت آزمایشات کنترل کیفیت آب به لابراتوار کنترل کیفی آب داکار در کابل ارسال میکنند.

مسئولیت های بخش ارزیابی تخنیکي

ارزیابی از کیفیت مواد اولیه ساختمانی، بخصوص کانکریت.

ارزیابی از پروسه ساختمانی و تطابق آن با دستورالعمل، استاندارد و نورم های داکار.

اطمینان از انتخاب ساحه چاه و یا شیردهن در مکان عمومی و انتخاب آن توسط مردم مستفید شونده.

ارزیابی از برنامه حفظ الصحه (همراه با زوج مربی حفظ الصحه) و ساخت تاسیسات صحی (مبرزها).

درس آموخته شده:

نظارت توسط بخش ارزیابی تخنیکي داکار در طول مراحل اجرای پروژه، این امر را ثابت میکند که این کار برای اطمینان از انجام پروژه طبق اصول داکار در انتخاب سایت و استاندارد های کیفی بسیار مهم بوده و در ضمن بعنوان یک میکانیزم موثر برای پاسخگویی به تمویل کنندگان پروژه بکار برده میشود.

درس آموخته شده:

با اساس نظارت بیرونی ثابت شده است که افزایش عملکرد بمبه های دستی در حدود ۲۰ درصد (گزارش HIT) نشان داده و باعث ارتقا پایداری حفظ و مراقبت این سیستم شده است. علاوه براین، انجام نظارت بیرونی مانع خصوصی سازی نقطه آبی مذکور توسط اعضا با نفوذ جامعه و مالکین سابق میشود، که در اینجا اعضا تیم بررسی بمبه های دستی نقش مهمی را در حل مشکلات بین کارکنان ساحوی و مستفیدشوندگان ایفا میکنند.

تیم های عملیات و حفظ و مراقبت

تیم های عملیاتی و حفظ و مراقبت به این درک رسیده اند که ترمیم و مرمت چاه های غیر فعال و کم کار بسیار کم هزینه تر از ساخت تاسیسات آبرسانی جدید میباشد. تیم عملیاتی و حفظ و مراقبت داکار به بازسازی چاه های ساخت سازمانهای دیگر نیز میپردازد. با بازسازی تاسیسات آبرسانی، این تیم معرف سیستم حفظ و مراقبت متکی بر جامعه نیز میباشد.

چالشها

فقدان هماهنگی از سوی سازمانهایی که در این زمینه نقش همکاری جامعه را نادیده گرفته و یا کمتر ارزش میدهند. ضرور است تا در حصه ترویج پیروی از استاندارد ملی که در سال ۲۰۰۴ تالیف شد، دولت افغانستان را حمایت کنیم.

کاهش علاقمندی و یا عدم توانایی جامعه در پرداخت معاشات میخانیک ها و نلدوان ها در بحرانها و فصول خشکسالی. افزایش معاش جایگزین برای تعیین میخانیک ها و نلدوانها.

نیاز به ارزیابی اولیه نیروی درونی جامعه برای اطمینان از اینکه مرکز آبرسانی بعنوان یک ابزار برای قدرت نمایی مورد استفاده قرار نمیگیرد.

نکات برجسته سیستم حفظ و مراقبت متکی بر جامعه داکار

افزایش اشتراک مستفیدشوندگان در حصه پلانگذاری، اجرا و حفظ و مراقبت پروژه.

امضاء توافقنامه سه ماده ای قبل از شروع اجرای پروژه، تعیین نقش و مسئولیت های داکار، میخانیک ها و نلدوان ها و مستفید شوندگان.

دادن حق اشتراک به زنان در انتخاب ساحه ساخت مرکز آبرسانی به میزان حداقل ۳۰ فی صد.

انجام نظارت بیرونی برای حل مشکلات تخنیکی و اجتماعی.

جایایی از ساخت و ساز به حفظ و مراقبت.

DACAAR Main Office

Address: Paikob-e-Naswar
Wazirabad
PO Box 208, Kabul
Afghanistan

Phone: (+93) (0) 20 22 01 750
Fax: (+93) (0) 20 22 01 520
Mobile: (+93) (0) 70 02 88 232
Email: info@dacaar.org
Website: www.dacaar.org

DACAAR's main donors

Organizations behind DACAAR

